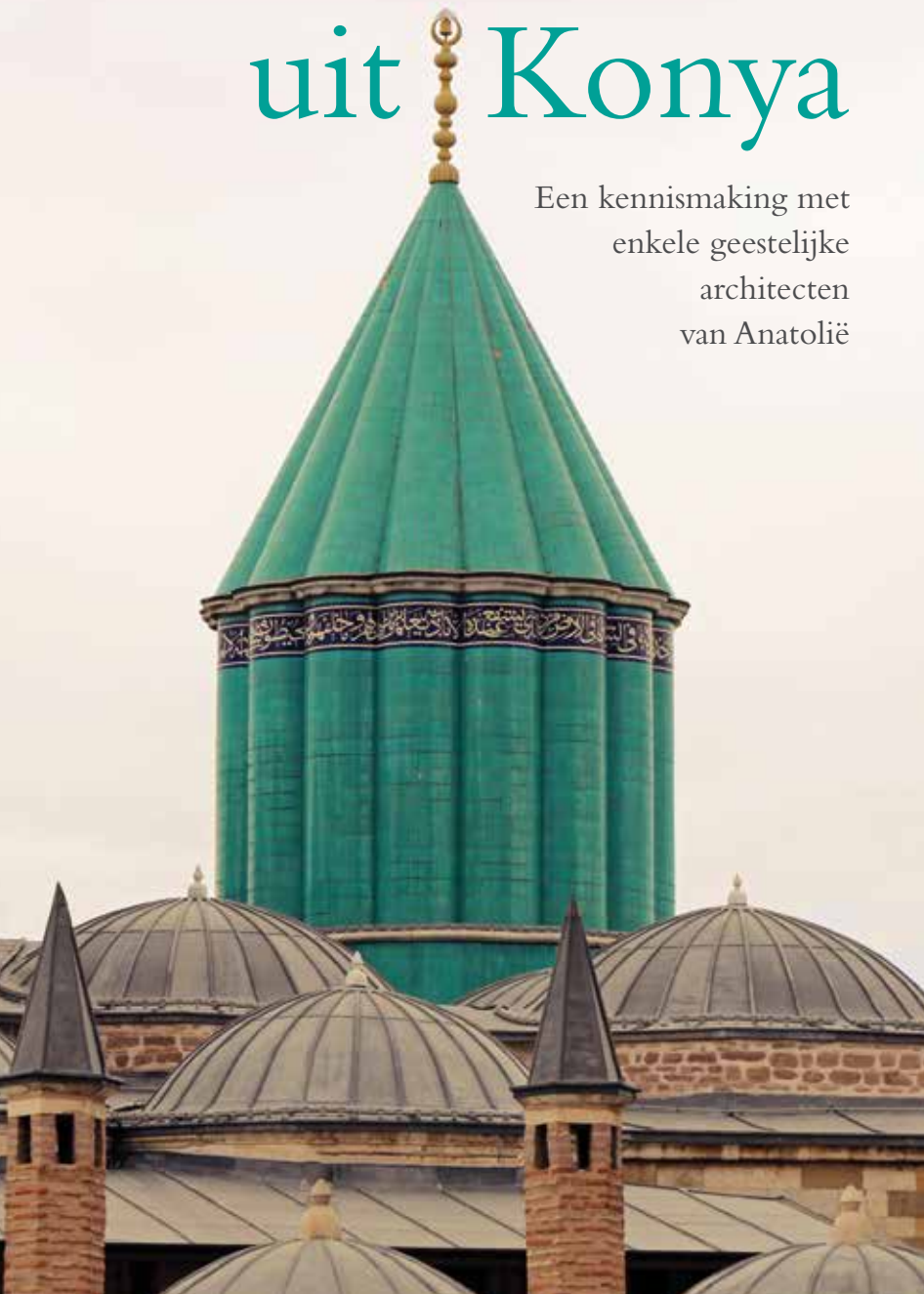

Brieven

VEYİS
GÜNGÖR

uit Konya

Een kennismaking met
enkele geestelijke
architecten
van Anatolië

VEYİS GÜNGÖR

Brieven uit Konya

Een kennismaking met enkele
geestelijke architecten van Anatolië

Uitgeverij Parthenon
Postbus 22199, 1302 CD Almere
www.uitgeverijparthenon.nl

Türkevi Araştırmalar Merkezi
Postbus 58070, 1040 HB Amsterdam
www.turkevi.org

© 2018 Veyis Güngör | Uitgeverij Parthenon
Alle rechten voorbehouden.

OMSLAGONTWERP: Studio Jan de Boer

FOTO'S: Mustafa Kabakci (omslag) en Rifat Ergan (binnenwerk)

TREFWOORDEN: Islam, Soefisme

ISBN | EAN: 978 90 79578 887

Inhoud

Voorwoord	7
Inleiding	11
5 Mei: vrijheidsmaal	14
Brieven uit Konya, deel I	
Mijn band met Konya	21
Brieven uit Konya, deel II	
Mevlana Roemi, Sjems en Konya	28
Brieven uit Konya, deel III	
Sommige vrienden van Mevlana Roemi in Konya	34
Kuyumcu Zerkubi Sjeich Salahattin	34
Husamettin Çelebi (Ahi Türkoglu)	35
Atesbaz-i Veli	37
Brieven uit Konya, deel IV	
Sjeich Sadreddin Konevi	40
Ibn Arabi	43
Brieven uit Konya; deel V	
Bahaeddin Veled of Sultan-ul Ulema	49
Sultan Veled	51
Ulu Arif Çelebi	55

Brieven uit Konya; deel VI

Bijzondere momenten in Konya	62
Lailatul Qadr	62
Het ochtendgebed in de Kapu Moskee	65
Kapu Camii	67
Konevi Moskee	68
Tahir Pasa Moskee	68
Hoca Ahmet Fakih Camii	68

Brieven uit Konya; deel VII

Hadimi Hz., Ladikli Ahmet Aga en Haci Veyis Zade	72
Ebû Said Muhammed Hadimî Hazretleri	72
Ladikli Ahmet Aga	75
Hacı Veyis Zade Efendi	77
Wees niet bang om arm te zijn...	80
Tavus Baba	81

Bijlage I

Konya Criteria tegenover Kopenhagen Criteria	85
--	----

Bijlage II

De eerste achttien verzen van de Masnawi	90
--	----

Noten

92

Voorwoord

Deze brieven zijn geschreven als getuigenis van liefde voor Konya. Tot 1923 was Konya de belangrijkste stad van Midden-Anatolië en overschaduwde Ankara. In 2017 is het met zijn boomgaarden, stadsparken en monumenten een groeiende stad en een toeristenstad. De associatie met Djalâl'ud-Dîn Roemi en de Mevlevî-derwisjen maakt het voor zowel moslims als niet-moslims tot een bedevaartplaats. Konya is ook een universiteitsstad. De stad is vier universiteiten rijk, twee rijksuniversiteiten, de Selcuk Universiteit en de nieuwe Necmettin Erbakan Universiteit, en twee particuliere universiteiten, de KTO Karatay Universiteit en de Voedsel en Landbouw Universiteit.

De Mevlevî Dergâh of het convent van de Mevlevî-derwisjen is nu een museum. Dat maakt het toegankelijk voor mensen van alle achtergronden, culturen en religies, zoals Mevlana dat zelf was. Eens was het de rozentuin van het paleis van de sultans van de Seltsjoeken-dynastie, toen Konya de hoofdstad van Turkije was. In de semahane die deel uitmaakt van het museum wervelden de derwisjen in hun mystieke dans. Naast een tentoonstelling over de 'Mevlevî-cultuur' bevat het kalligrafische manuscripten, een verzameling historische Korans, kelims en muziekinstrumenten. Op korte afstand van het museum staat eenvoudige gebouwtje, de *Maqâm-i Sjams-i Tabrîz*, een gedenkteken voor de derwisj die de transformatie van Mevlana initieerde: van schriftgeleerde tot dichter en mysticus.

Wanneer we nu terug kijken naar het Konya van de dertiende eeuw lijkt het alsof alles in de schaduw van Mevlana gebeurde. Maar zijn tijdgenoten hebben ook hém geïnspireerd. Twee van zijn toonaangevende tijdgenoten waren Ibn Arabi en Sadruddin Qunyawi. In deze brieven uit Konya worden ook andere tijdgenoten van Roemi tot leven gebracht. Maar deze twee zijn invloedrijk geweest van de dertiende eeuw tot heden. Zij geven iets weer van het multiculturele en multireligieuze Konya van toen.

Ibn Arabi¹ reisde na zijn studieperiode in Andalusië en Noord Afrika, door Syrië, Iran en Turkije. Tijdens zo'n verblijf in Fez werd hij door joodse vrienden ingewijd in de kabballa. Waarschijnlijk is hij zich in Iran gaan interesseren voor het Zoroastrisme en hindoeïsme. Op zijn zesendertigste verrichtte Ibn Arabi zijn eerste pelgrimstocht naar Mekka. Tijdens een reis door Turkije ontmoet hij in Konya Sadruddin, een jonge soefi die al snel een van zijn naaste discipelen wordt. Sadruddin Qunyawi² groeide uit tot een van de meest invloedrijke denkers op het gebied van de verzoening tussen kennisleer en mystiek; ratio en vervoering. Hij legde de esoterische leer van Ibn Arabi schriftelijk vast en bracht die dichter bij de leek. Net als Abu Hamid al-Ghazali trachtte hij mystieke ervaring met de islamitische leer, maar ook met de logica van Ibn Sina of Avicenna te verzoenen. Hoewel hij voor de westerse lezer relatief onbekend is gebleven, vindt de spirituele en systematische benadering van Qunyawi ook in het Turkije van vandaag nog een vruchtbare bodem. Zijn werk wordt net als dat van Mevlana Roemi in veel talen vertaald. Hun grootse werken en denken cirkelen vaak rondom de eenheid tussen God en de schepping, en rondom het zien van God als je maar met de ogen van het hart kijkt. Daaruit

vloeit de verplichting voort om te houden van God en van de schepping in al zijn vormen, te beginnen met de mens. Zowel Ibn Arabi, Qunyawi en Mevlana Roemi dringen aan op de dialoog tussen mensen, rassen, stammen, culturen en beschavingen. Bekend is hun credo:

Mijn geloof is het geloof van de liefde.

Ik volg de reizigers van de karavaan van de liefde:

liefde is mijn geloof, liefde is hoe ik met God verbonden ben.³

Abdulwahid van Bommel

November 2017

Inleiding

Net als veel Europeanen maak ik mij de laatste tijd zorgen over bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen in de Europese landen, in het bijzonder in Nederland. De maatschappij is harder geworden. Veel mensen voelen zich onveilig in de samenleving. Naast individuele problemen en tegenslagen zijn de opkomst van populisme en nationalisme enerzijds en extremistische woorden en daden van moslimterroristen anderzijds, de belangrijkste oorzaken. Voor de Turkse Nederlanders komen daarbij nog alle gebeurtenissen tijdens en na de coup en de invloed van de diplomatieke crisis tussen Turkije en Nederland.

Al deze ontwikkelingen proberen ons leven te bepalen en te sturen. Vooral de laatste tijd worden wij steeds benaderd door journalisten, onderzoekers en Nederlandse vrienden en kennissen. Zij willen dat wij onze visie, ons standpunt geven over wat er allemaal gebeurt in de relatie Nederland-Turkije. Soms lijkt het alsof ze willen dat we een duidelijke keuze maken voor het één of het ander. Het lijkt alsof wij de veroorzakers zijn en verantwoordelijk worden gehouden voor de ontwikkelingen in deze politieke arena.

Om onze visie te bepalen en een antwoord te formuleren op de gestelde vragen, proberen wij in eerste instantie de ontwikkelingen en gebeurtenissen goed te volgen. Wij voelen natuurlijk, als moslims in Nederland, toch ook een bepaalde mate van maatschappelijke verantwoordelijkheid voor de geschetste

ontwikkelingen. Wij kunnen niet in een hoekje zitten of terugkeren naar onze eigen groep en afwachtend kijken wat er allemaal gebeurt.

We nemen elke gelegenheid te baat om met elkaar te discussiëren over de recente ontwikkelingen in Nederland, in Europa en daar buiten. Wij zijn niet de enigen die zich zorgen ma-

ken. Er zijn zeker andere groepen of individuen die ook iets willen betekenen. Maar waar moeten wij beginnen? Er zijn genoeg ideeën, maar hoe kunnen wij die in de praktijk brengen? Het lijkt wel of de goede relaties die wij hebben opgebouwd met Nederlandse vrienden en kennissen minstens op de tocht zijn komen te staan of in het ergste geval niet meer bestaan!

Er wordt gesproken over ‘terechte islamofobie’ en de angsten die leven in de samenleving. Het wordt steeds moeilijker om in alle rust uit te leggen dat moslims net zo goed criticaster als slachtoffer zijn van iedere terroristische aanslag en

actie, zoals elke andere inwoner van de beschaafde wereld. Angst en woede zijn veel gebruikte woorden om de urgentie van de steeds meer uit de hand lopende sociale verhoudingen tussen ‘moslims en alle anderen’ duidelijk te maken. Vanwege de gruwelijke aanslag in Manchester drukten veel mensen weer op de ‘copy-paste toets’ om hun standaardtekst te delen.

‘Moslims moeten afstand nemen! Waarom protesteren moslims niet tegen aanslagen? Waarom spreken gematigde moslims zich niet uit?’

Maar ja, moslims hadden de autoriteiten al gewaarschuwd voor Salman Abedi, de pleger van de aanslag in Manchester, vóórdat hij zich opblies. Zijn eigen familie heeft contact opgenomen met de Britse veiligheidsdienst om te waarschuwen dat hij gevaarlijk was. De moskee waar Abedi kwam, heeft de politie gewaarschuwd. Abedi’s broer en vader werden al anderhalve maand in de gaten gehouden door de Libische antiterreurdienst vanwege banden met een terreurnetwerk. Ook Abedi zelf was al op de Libische radar verschenen. En toch kon Abedi met een bom in zijn rugzak tussen een mensenmassa gaan staan.

Met de Parijse aanslagpleger Salah Abdeslam ging het ook al zo: ondanks dat de politie door mensen uit diens directe omgeving werd verwittigd dat Abdeslam in de Brusselse wijk Molenbeek zat, liet die hem daar drie maanden ongemoeid. De moslimgemeenschap in Molenwijk werd daarna verweten te hebben gezwegen. En we weten dit over Manchester omdat iemand van de Amerikaanse regering naar The New York Times heeft gelekt, en dus de Britse overheid in grote verlegenheid heeft gebracht. Ze wisten dat Abedi gevaarlijk was, zijn broer en vader werden nota bene al anderhalve maand in de gaten gehouden. Deze aanslag had dus voorkomen kunnen worden. En het lag niet aan de moslims. Die hebben hun burgerplicht gedaan. Waarom is dat dan niet gebeurd, vroeg Peter Breedveld zich terecht af in zijn artikel: *Waarom hield niemand Salman Abedi tegen?*

5 MEI: VRIJHEIDSMAAAL

Ook dit jaar vond op vrijdag 5 mei 2017 een ‘vrijheidsmaaltijd’

plaats. Het thema van dit jaar was ‘De Nieuwe Tijd’. Maar het werd uitgewerkt tot: tijdloze rolmodellen voor een nieuwe tijd.

Een deelnemer aan het vrijheidsmaal, Adnan Tekin, lid van de Provincie Noord Holland, deelde mee dat een 16-jarige Turkse Nederlander Güner Tuzgöl, de finale had gewonnen van de wedstrijd *Dichter bij 4 mei*, een jaarlijkse dichtwedstrijd voor jongeren tussen de 14 en 19 jaar, georganiseerd door het Nationaal Comité 4 en 5 mei in samenwerking met het Poëziepaleis. Hij las dat gedicht voor tijdens de Nationale Herdenking op de Dam op 4 mei. In de media, vooral de sociale media, zijn misse-lijk makende reacties te vinden van sommige Nederlanders.

Toen we na afloop de 5 mei vrijheidsmaaltijd positief evalueerden, zei een deelnemer het volgende: ‘Zullen wij als individuen en organisaties – in dit geval Turks Huis en Samenwerkende Moslimhulporganisaties – een soort zelfevaluatie beginnen? We stellen daarbij de volgende vragen aan ons zelf: ‘Wat heb ik of hebben wij tot nu toe bijgedragen aan de Nederlandse samenleving? Wat zijn de aandachts- en pijnpunten? Wat kunnen wij in de toekomst doen?’

Wij, als Vereniging Turks Huis, zijn inmiddels een kwart eeuw bezig om een positieve bijdrage te leveren aan de Nederlandse samenleving. Concreet zijn we bezig met het helpen integreren van Turkse Nederlanders in een maatschappij die ook de hunne is geworden. Wij zijn in 1992 begonnen in Amsterdam als een stadsdeelorganisatie en zijn inmiddels uitgegroeid tot een internationale instelling. De afgelopen decennia hebben wij ruim 1300 activiteiten en projecten uitgevoerd en 111 boeken uitgegeven. Van tijd tot tijd hebben wij moeilijke tijden doorgemaakt. Maar wij hebben nooit opgegeven en hebben ons alleen geconcentreerd op ons doel: bijdragen aan een positieve ont-

wikkeling van de in Nederland opgroeiende generaties Turkse Nederlanders in de Nederlandse samenleving. Binnen het kader van de Vereniging Turks Huis is het Tūrkevi Arařtırmalar Merkezi – een onderzoekscentrum van Turks Huis opgericht.

Een van de onderzoeksterreinen van Turks Huis bestaat uit de periode waarin de Turkse volken in Centraal Azië met de Islam in aanraking zijn gekomen en moslim zijn geworden. De gegevens voor dat onderzoek vinden we vooral in de levens van Ahmed Yasawi (1093-1166), Ahi Evran (1171-1261), Hadji Bektas Veli (1209-1270), Mevlana Roemi (1207-1273) en Yunus Emre (1240-1320). Aan de ene kant lijkt het een merkwaardige teruggang in de tijd om de Turkse Islam van de dertiende eeuw als onderzoekmodel te hanteren om de Turkse Islam van vandaag te verklaren en die van de toekomst uit te stippelen. Maar dit blijken voor veel hedendaagse Turkse moslims rolmodellen te zijn. Dit waren Turkse mystici en rondreizende geleerden die veel invloed hebben gehad op het tot stand komen en de ontwikkeling van de innerlijke beleving van de Islam. ‘De Islam’ als raamwerk van denken en doen, zoals dat voor de meeste moslims geldt, kunnen we ook voor de Turkse Islam hanteren. Maar de innerlijke beleving van gebed, meditatie, vasten en bedevaart, blijft meestal een persoonlijke aangelegenheid, waarover men niet makkelijk spreekt.

Niet alleen bieden de woorden en de levensverhalen van deze tijdloze rolmodellen nog steeds een belangrijke bron van inspiratie voor het geestelijk leven van een meerderheid van Turkse Nederlanders. Het is zelfs zo dat bovengenoemde rolmodellen inspiratie en oplossingen kunnen bieden voor de huidige crisis in Nederland en de rest van Europa. Voor moslimjongeren en voor niet- moslimjongeren. Enkele uitspraken, die de kern

weergeven van de leer waar wij het hier over hebben, zijn: ‘de ander belangrijker achten dan je zelf’, ‘het breken van het hart van één mens, heeft tot gevolg dat de harten van alle mensen worden gebroken’ en ‘hoe mooi is de beweging van sneeuwvlokken die ons laat zien dat het mogelijk is vooruit te komen zonder elkaar te beschadigen’.

Hebben we het voortdurend over twee verschillende Islams? Is de Islam waar veel moslims hun geestelijk leven en troost uit putten dezelfde Islam als die van krankzinnige haat, dreig- en angstpredikers? Nee, we hebben het over twee verschillende interpretaties.

Alleen de ideeën van onze rolmodellen zijn niet voldoende om een positieve bijdrage te leveren aan onze maatschappij en invloed uit te oefenen op onze dagelijkse intermenselijke handelingen. Wij moeten ook investeren in kennis van de cultuurgeschiedenis van Nederland en Europa. Vaak wordt gedaan alsof moslims de beginselen van scheiding van kerk en staat, de vrijheid van meningsuiting, tolerantie en non-discriminatie nog moeten leren kennen, maar voor de grote meerderheid van moslims maken die onderdeel uit van hun dagelijkse wekelijkheid en ze hebben ook niet de neiging eraan te tornen. Maar het is inderdaad zaak ons van die beginselen bewust te worden en ook van de Nederlandse sociale normen en waarden, zodat wij elkaar beter kunnen begrijpen en waarderen.

We dienen, kortom, bewustzijn te creëren over de geschiedenis en de eigenschappen c.q. eigenwijsheden van Nederland en de Nederlanders bij onze eigen achterban, de diaspora groep. We moeten ernaar streven hen loyaal te maken naar zowel hun moederland als hun vaderland. Het zal niet gemakkelijk zijn, maar wij moeten een balans vinden tussen beide loyaliteiten.

Een methode ontwikkelen om met verschillen te leven. Onze buitenkanten verschillen nogal, maar wanneer we naar de intenties en beginselen kijken hebben we veel meer mogelijke overeenkomsten.

In dit essay probeer ik in de vorm van reisimpressies het leven, werk, ideeën, familie en de vrienden van Mevlana Roemi te schetsen. Ook geef ik korte informatie over de stad Konya, zijn religieuze en culturele instellingen en bijzondere plekken. Mijn wens is dat de lezer kennis maakt met de ideeën van Mevlana en de omstandigheden in het tijdperk waarin hij leefde. Ik nodig de lezer uit deze kennis op zijn/haar dagelijks leven, handelingen en relaties toe te passen. Want als ‘het breken van het hart van één mens tot gevolg heeft dat de harten van alle mensen worden gebroken’ het motto wordt van velen van ons, dan zal de boodschap uit dit boek gerealiseerd zijn. Dit is dan mijn bescheiden bijdrage aan onze samenleving.

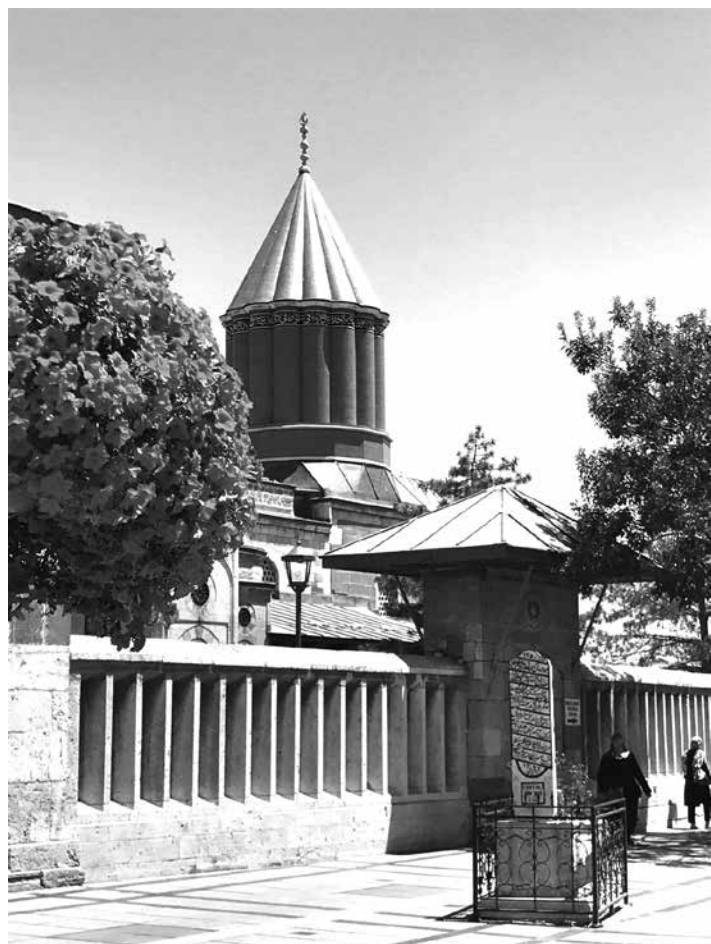
Veyis Güngör

Amsterdam, mei 2017

Brieven uit Konya

I

MIJN BAND MET KONYA

Voor ik begin te vertellen over enkele belangrijke ‘geestelijke architecten’ van Konya, wil ik uitleggen waarom Konya zo belangrijk is voor mij.

Ik ben geboren in Akören, een klein stadje aan de rand van het Taurusgebergte. Deze bergen vormen als het ware een muur tussen Konya en de Middellandse zee. Ik was een jaar of zes toen ik de naam Mevlana Roemi hoorde. Op mijn negende zag ik voor het eerst hoe dansende derwisjen in Konya de ‘Sema’ uitvoerden. Hierna kwam ik vaker – op die leeftijd al helemaal alleen – met de bus naar Konya. Tot in de namiddag slenterde ik door de ‘heilige straten’ van Konya totdat ik rond zes uur op de bus stapte terug naar mijn dorp. De stad Konya trok mij enorm aan. Op mijn veertiende zat ik er op de middelbare school, want die was er destijds niet in mijn dorp. Ik woonde alleen in een kamertje in de stad.

De unieke vorm van zikr of dhikr die Sama wordt genoemd, ontstond – volgens een overlevering die ook in deze *Brieven uit Konya* wordt verteld – op het moment dat Mevlana Roemi door de straten van Konya liep en het ritmische geluid van het hameren van een goudsmid hoorde. Hij hoorde daarin de geloofsbelijdenis van alle moslims: *Lâ ilâha illallâh* “ لا إله إلا الله ”, er is geen god dan Allah. Hij raakte zo vervuld van geluk dat hij zijn armen spreidde en om zijn as draaide. Hiermee was de praktijk van het wervelen uit liefde voor God en het opgaan in de kosmos geboren.

De Sama wordt nu uitgevoerd in een *samahane* – een speciale zaal voor het samaritueel. De uitvoering ervan is een voorgeschreven symbolisch ritueel, waarin de derwisjen rond de Sjeich

Husamettin wil dat Mevlana zijn gedichten bundelt in een boek. Mevlana had tot dan slechts achttien regels van de Masnawi op schrift gesteld en Husamettin kon hem overtuigen ook de rest op schrift te stellen. Vanaf dat moment noteert Husamettin de gedichten wanneer Mevlana geïnspireerd is en zijn verzen declameert, en leert ze uit zijn hoofd. Dit duurde tot op de sterfdag van Mevlana. De totstandkoming van de Masnawi, het meesterwerk van Mevlana, is daarom ook te danken aan Husamettin Çelebi.

Husamettin was een rijk man en de voorzitter van de orde van de Ahi's in Konya. Hij heeft voor Mevlana en zijn studenten een huis met een grote tuin gekocht in Meram. Daar werden ook

Brieven uit Konya

VI

BIJZONDERE MOMENTEN IN KONYA

Gedurende de zomervakantie en vooral de laatste twee weken in Konya heb ik bijzondere momenten meegemaakt. Graag wil ik het volgende met jullie delen. Allereerst de Lailatul Qadr (Kadir Gecesi) in Konya en de bijzondere toestand op het Mevlana plein, daarna de ochtendgebeden in de Kapu moskee.

LAILATUL QADR

Sommigen van jullie weten dat *Lailatul Qadr* een zeer waardevolle nacht is, één van de laatste tien nachten van de maand Ramadan. Waarom is deze nacht bijzonder? Omdat de Koran in deze waardevolle nacht (*Lailatul Qadr*) is neergezonden, wat wil zeggen dat de Koran openbaringen in die nacht zijn begonnen. De Koran verklaart dat deze nacht waardevoller is dan duizend maanden:

‘Wij hebben waarlijk de Koran in de waardevolle nacht geopenbaard.

En wat weet u ervan wat de waardevolle nacht is?

De waardevolle nacht is beter dan duizend maanden.

Daarin dalen engelen neer, en de Geest.

Inspiratie voor alles wat wij doen.

Overal Vrede, tot het heerlijke begin van de dag.’¹⁵

Daarom wordt tijdens deze nacht extra gebeden en tegenwoordig worden zowel op televisie als in moskeeën speciale programma’s uitgezonden en georganiseerd.

Op de laatste Lailatul Qadr heb ik met twee vrienden uit mijn middelbare schooltijd gegeten in het Restaurant Mevlevi Sofrasi, tegenover het Mevlana Mausoleum. Op het balkon van het restaurant konden wij zowel de achtertuin van het Mevlana

Museum als het plein van de Selimiye moskee zien. Vlak voor de iftar (rond 19.30 uur) komen honderden vrouwen, mannen en kinderen met hun meegenomen voedsel een plaats innemen op het Mevlana plein. Iedereen wacht geduldig op de Azaan, de oproep tot het avondgebed van de imam of muezzin. De zon gaat langzaam onder. Iedereen is min of meer klaar om het vasten te breken met water of dadels. Nog een paar minuten. De spanning is te voelen. Op deze zwoele zomeravond lijkt het wel feest. Dit maakt men elke dag mee tijdens de Ramadan, vooral de laatste vijf minuten voor het breken van het vasten. Vanwege de drukte is deze iftar nog buitengewoner dan de eerdere iftars. De tijd is aangebroken. De microfoon van de minaret is geopend, dat

komt langzaam beweging in de wereld. De vogels beginnen te fluiten of misschien bidden ze wel. Het is beetje koel, de warmte is nog niet begonnen. Het lijkt op de sfeer van de ochtend van het Ramadan- of het Offerfeest. Zo'n gevoel krijg je gedurende de reis van huis naar de Kapu Camii. Het is dan kwart over vijf

in de ochtend. Ik pik onderweg mijn vriend Osman op. Musa komt zelf met zijn auto naar de moskee. Je mag dicht bij de moskee parkeren. Een minuut na aankomst in de Kapu Camii' begint de muezzin met het tweede deel van het ochtendgebed, we waren altijd op tijd. Elke vrijdagochtend is de Kapu Camii erg druk, de laatste week in Turkije waren er ruim 300 mensen

Brieven uit Konya

VII

HADIMI HZ., LADIKLI AHMET AĞA EN HACI VEYIS ZADE
Als laatste deel van mijn brieven uit Konya, wil ik jullie deze keer graag iets vertellen over drie bijzondere geestelijken in Konya. Hun namen, eigenschappen, werkwijzen en bekendheid zijn dagelijks voelbaar, zichtbaar en merkbaar in het dagelijkse leven van mensen in Konya en omgeving. Net als de ideeën en leefwijze van Mevlana Djalâl'ud-Dîn Roemi, Sjems en Sadrettin Konevi beïnvloeden en inspireren ook de ideeën van deze drie geestelijken de mensen in Konya. Wie zijn zij? Hun namen zijn: Hadimi Hazretleri, vriend van Hizir (a.s.), Ladikli Ahmet Ağa en Haci Veyis Zade. Zij zijn de geestelijke architecten van de negentiende en twintigste eeuw in Konya en Anatolië. Hoewel deze personen niet betrokken zijn bij de Mevlevilik – zij leven niet zoals de aanhangers van Mevlana doen – spelen zij een cruciale rol in het geestelijke leven in Konya en Anatolië.

EBÛ SAID MUHAMMED HADIMI HAZRETLERI

Een beroemde geestelijke in Konya was Ebû Said Muhammed Hadimi Hazretleri. Hij is onder meer bekend als Hadimi Hazretleri. Zijn familie kwam oorspronkelijk uit Buhara naar het dorp Karacasadik in Hadim. Hadim is een stadje ten zuidoosten van Konya. Omdat zij in Hadim woonachtig waren, werden zij Hadimi genoemd. Hadimi Hz. is in 1701 geboren. Zijn vader, Kara Hacı Mustafa Efendi was een belangrijke geestelijke en had duizenden studenten. Hij werd Fahr-ur-Roem genoemd: de trots van Roem.

De eerste leraar van Hadimi Hz. was zijn vader. Op vijfjarige leeftijd krijgt hij les van zijn vader, op zijn tiende leerde hij de Koran uit zijn hoofd en werd daarmee Hafiz. Daarna heeft hij

een weduwe, gaf hij in 't geheim Koranlessen aan kinderen. Ook heeft hij in de Aziziye moskee als imam gewerkt. In 1951 werd met een wetswijziging ruimte gegeven voor de opening van Imamscholen in Turkije. Haci Veyis Zade heeft als bouwvakker bij de bouw van de school gewerkt. Ook heeft hij financiering geregeld bij zakenmensen en is naar dorpen gegaan om donaties

te vragen voor de bouw van de school. Later is hij als docent aangesteld en heeft hij tot zijn dood op deze school les gegeven. Hij was iemand die altijd klaar stond voor de medemens. Hij probeerde iedereen te helpen. Hij organiseerde activiteiten en

Bijlage

I

Konya Criteria tegenover Kopenhagen Criteria

De Konya Criteria zijn een ludieke tegenhanger van de Kopenhagen Criteria, een aantal voorwaarden waaraan niet-EU-landen volgens de Europese Raad in ieder geval moeten voldoen om in aanmerking te komen voor lidmaatschap van de Europese Unie. De eisen zijn concreet vastgelegd door de Europese Raad van juni 1993 in Kopenhagen. Aanleiding was de omwenteling in Oost-Europa. Veel jonge democratieën met een sterk verouderde economische structuur vragen het EU-lidmaatschap aan. De toetredingscriteria zijn bij de Europese Raad van december 1995 in Madrid aangevuld, maar heten nog steeds de Criteria van Kopenhagen.

Volgens deze zes criteria moet een kandidaat-lidstaat (1) over stabiele instellingen beschikken, (2) de democratische principes respecteren, (3) de mensenrechten respecteren, (4) een functionerende markteconomie hebben die bestand is tegen de concurrentie van de interne markt, (5) het gemeenschapsrecht (ook wel het *acquis communautaire* genoemd), dat wil zeggen het recht van de Europese Unie: het geheel van EU-verdragen, richtlijnen, verordeningen, inclusief de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie, overnemen en toepassen in eigen land én (6) een Europees land zijn.

Ook Turkije is, zoals iedereen weet, al enige tijd in de race. Mag Turkije tot de *real world* gaan behoren? Dat het economisch zo goed gaat met Turkije en dat de Turken over een tijdje gastarbeiders uit Nederland nodig hebben, laten we nog even buiten beschouwing. Waar het om draait is: kunnen we elkaar accepteren zoals we zijn? Moslims staan bekend om hun moeizame omgang met alles wat anders is. Maar verschillen ze daarin veel van de gemiddelde Nederlander of Europeaan?

Djalâl'ud-Dîn Roemi heeft acht eeuwen geleden een belangrijke bijdrage geleverd aan een mensenrechtenethiek, die ook voor de 21e eeuw overtuigingskracht heeft. Hij liet zeven wijze adviezen na, die in heel veel Turkse huiskamers aan de muur hangen. Sadik Yemni en Veyis Güngör hebben deze zeven adviezen geconcretiseerd tot het begrip 'Konya Criteria', een manifest van intermenselijkheid.

Word als stromend water in vrijgevigheid en hulpvaardigheid

Gastvrijheid is het ontvangen en onderhouden van gasten, bezoekers of vreemdelingen in vrijheid en goede wil. In een moderne samenleving wordt het vaak vertaald met dienstverlening. De Koran zegt: 'Zij die hun bezittingen weggeven, 's nachts en overdag, in het geheim en in het openbaar, zij hebben hun verdienste bij hun Heer en zij hebben niets te vrezen noch zullen zij bedroefd zijn' (2:274).

Word als de zon in compassie en mededogen

Alle religieuze en ethische tradities kennen een belangrijke rol toe aan het begrip compassie. In de praktijk vinden zij elkaar in de Gulden Regel: 'Wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet.' Of, zoals de profeet Mohammed zei: 'U bent geen gelovige totdat u voor uw broeder wenst wat u voor uzelf wenst.' Boven elk hoofdstuk van de Koran staat: 'In naam van Allah, de Barmhartige, de Genadevolle.'

Word als de nacht in het bedekken van andermans tekortkomingen

Het werd de profeet opgedragen op de vriendelijkste manier om te gaan met hen die zijn geloof niet delen – wat ze ook mogen zeggen of doen, 'neutraliseer of verdrijf kwaad (dat zij bedrijven)